

**Instituut voor de
Nationale Rekeningen**

Economische vooruitzichten 2021-2026

Projectie op basis van de op 8 februari 2021 beschikbare informatie

Februari 2021

Belliardstraat 14-18
1040 Brussel

e-mail: contact@plan.be
<https://www.plan.be>

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer

<https://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Philippe Donnay

Federaal Planbureau

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

tel.: +32-2-5077311

e-mail: contact@plan.be

<https://www.plan.be>

Economische vooruitzichten 2021-2026

Projectie op basis van de op 8 februari 2021 beschikbare informatie

Februari 2021

Abstract - Dit rapport vormt een bijdrage tot de voorbereiding van het nieuwe Stabiliteitsprogramma en van het nieuwe Nationaal Hervormingsprogramma. Het vermeldt de voornaamste resultaten van de voorlopige versie van de 'Economische vooruitzichten 2021-2026', waarvan de definitieve versie in juni 2021 zal worden gepubliceerd.

Jel Classification - B22, C53, E17

Keywords - Macro-economische vooruitzichten, Stabiliteitsprogramma, Nationaal Hervormingsprogramma

Inhoudstafel

1. Synthese	1
2. Voornaamste hypothesen van de projectie	4
2.1. Hypothesen inzake de internationale omgeving	4
2.1.1. Potentiële uitvoermarkten voor België	4
2.1.2. Olieprijzen en wisselkoersen	4
2.1.3. Rentevoeten	4
2.2. Hypothesen inzake demografie, beroepsbevolking en SWT	5
2.3. Hypothesen inzake lonen en bijdragen	8
2.3.1. Lastenverlagingen	8
2.3.2. Brutolonen en arbeidskosten	12
2.4. Hypothesen inzake de overheidsfinanciën	13
2.4.1. Inleiding	13
2.4.2. Fiscale ontvangsten	14
2.4.3. Primaire uitgaven van de federale overheid	15
2.4.4. Niet-fiscale ontvangsten van de federale overheid	16
2.4.5. Rentelasten	17
2.4.6. Sociale zekerheid	17
2.4.7. Gemeenschappen en Gewesten	18
2.4.8. Lagere overheid	20
3. Raming van de output gap	21
4. Resultaten van de projectie	24

Lijst van tabellen

Tabel A	Economische middellangetermijnvooruitzichten: voornaamste resultaten	3
Tabel B	Hypothesen demografie en beroepsbevolking.....	6
Tabel C	Budgetten voor nieuwe loonsubsidies voor de zorgsector vanaf 2020 per deelsector van de overheid	8
Tabel D	Effectief bbp, potentieel bbp en output gap: februari 2021 vs. september 2020.....	21
Table 1a	Macroeconomic prospects	24
Table 1b	Price developments	24
Table 1c	Labour market developments	25
Table 1d	Sectoral balances	25
Table 2	General government budgetary prospects	26
Table 4	General government debt developments	27
Table 5	Cyclical developments	27
Table 6	Divergences from previous update.....	27
Table 7	Long term sustainability of public finances.....	28
Table 8	Basic assumptions.....	29
Table 9	Macroeconomic prospects 2021-2026: main results	30

Lijst van figuren

Figuur 1	Output gap	21
Figuur 2	Bijdrage tot de potentiële groei: september 2020 vs. februari 2021.....	22
Figuur 3	Output gap en potentiële groei: bronnen van herzieningen	23

1. Synthese

Deze economische vooruitzichten dragen bij tot de voorbereiding van het nieuwe Stabiteitsprogramma en van het nieuwe Nationaal Hervormingsprogramma. Het rapport beschrijft de voornaamste hypothesen en resultaten van de voorlopige versie van de 'Economische vooruitzichten 2021-2026'. De cijfers werden goedgekeurd door de raad van bestuur van het Instituut voor de Nationale Rekeningen. De definitieve versie van de 'Economische vooruitzichten 2021-2026' zal door het Federaal Planbureau (FPB) worden gepubliceerd in juni 2021.

De projectie is opgesteld bij ongewijzigd beleid. Ze bevat enkel de maatregelen waarvan de modaliteiten met voldoende precisie gekend waren op 8 februari 2021. De projectie houdt dan ook geen rekening met het Belgische Plan voor Herstel en Veerkracht dat door het Europese coronaherstelfonds (Next Generation EU) zal worden gefinancierd. Dat herstelplan moet nog verder worden geconcretiseerd en ten laatste tegen eind april aan de Europese Commissie worden overhandigd. De vooruitzichten voor 2021 stemmen overeen met die van de Economische begroting 2021, die het FPB op 11 februari publiceerde.

Na een krimp van 6,8 % in 2020, zou de economische activiteit in de eurozone hernemen met 4,4 % in 2021 en met 4 % in 2022. De bbp-groei in de eurozone zou vervolgens geleidelijk vertragen van 1,8 % in 2023 tot 1,1 % in 2026. Die afnemende dynamiek wordt initieel vooral verklaard door het uitdoven van de inhaalbeweging na de coronacrisis, maar houdt op het einde van de projectieperiode verband met de vergrijzende bevolking, die de toename van de bevolking op arbeidsleeftijd afremt.

In vergelijking met de eurozone viel het Belgische bbp in 2020 minder sterk terug (-6,2 %), waardoor ook een minder uitgesproken inhaalbeweging wordt verwacht van 4,1 % in 2021 en van 3,5 % in 2022. Tijdens de periode 2023-2026 zou de economische groei zowel in België als in de eurozone uitkomen op gemiddeld 1,4 %. Het internationale conjunctuurherstel na de coronarecessie geeft een impuls aan de Belgische uitvoer in 2021 en 2022. De uitvoergroei zou vanaf 2023 vertragen in lijn met de invoervraag van de handelspartners. De forse toename van de gezinsspaarquote in 2020 zou grotendeels weggevoerd worden in 2021 en 2022 door een inhaalbeweging van de particuliere consumptie. Die laatste zou vanaf 2023 meer in lijn evolueren met het reëel beschikbaar inkomen en aan dynamiek verliezen. De bedrijfsinvesteringen zouden pas in 2022 een inhaalbeweging maken, maar ook hun groeitempo wordt teruggeschroefd vanaf 2023. De invoergroei blijft relatief dynamisch, waardoor de bijdrage van de netto-uitvoer tot de economische groei over de gehele projectieperiode negatief blijft.

De Belgische inflatie, gemeten aan de hand van het nationaal indexcijfer van de consumptieprijzen, viel terug tot 0,7 % in 2020 als gevolg van lagere energieprijzen. In 2021 zouden de energieprijzen zich opnieuw op een hoger niveau bevinden en het herstel van de economische activiteit doet ook de onderliggende inflatie hernemen. Daarnaast oefenen accijnsverhogingen op tabaksproducten tot 2024 opwaartse druk uit op de consumptieprijsinflatie. Al bij al zou de inflatie opveren tot 1,3 % in 2021 en verder aantrekken tot 1,8 % in 2026.

De coronarecessie maakte vorig jaar een abrupt einde aan een lustrum dat gekenmerkt werd door een bijzonder sterke werkgelegenheidsgroei. De initiële schok op de activiteit werd grotendeels opgevangen door een gevoelige afname van de gemiddelde arbeidsduur, maar leidde toch ook tot aanzienlijk

onmiddellijk werkgelegenheidsverlies. De jaargemiddelde krimp in de werkgelegenheid bleef vorig jaar – dankzij een bijzonder gunstig overloopeffect uit 2019 – nog beperkt tot -0,1 %, maar wordt dit jaar ten volle voelbaar (-0,6 %), naarmate de beschermende maatregelen inzake o.a. tijdelijke werkloosheid voor werknemers en overbruggingsrecht voor zelfstandigen worden afgebouwd. De binnenlandse werkgelegenheid trekt aan in de loop van 2022, wat leidt tot een bescheiden groei dat jaar (+0,6 %) en een forsere aanwas in de periode 2023-2024 (+0,9 % per jaar). Naar het einde van de projectieperiode vertraagt de toename van de activiteit, zodat de werkgelegenheidsgroei afzwakt tot 0,7 % in 2025 en 0,6 % in 2026. Over de hele periode 2021-2026 zou de werkende bevolking toenemen met 154 000 personen, of gemiddeld met 26 000 personen per jaar. Het aantal loon- en weddetrekkenden in de privé-sector zou stijgen met 98 000, het aantal zelfstandigen met 37 000 en de werkgelegenheid in de publieke sector met 19 000 personen. De werkgelegenheidsgraad (Europese definitie; 20-64 jaar) daalt van 70,5 % in 2019 tot 70,0 % in 2021, maar zou geleidelijk stijgen tot 72,0 % tegen 2026.

De toename van het aantal werklozen bleef vorig jaar beperkt tot 11 000 personen, ook door de uiterst zwakke groei van de beroepsbevolking, die het gevolg was van de tijdelijke opdroging van de migratiestromen en van het feit dat vooral onder jongeren een aantal personen zich genoodzaakt zag tijdelijk afstand te nemen van de arbeidsmarkt. De werkloosheid verhoogt echter bijzonder sterk dit jaar (+48 000 personen) en stijgt nog licht in 2022 (+5 000 personen), naarmate de beroepsbevolking een inhaalbeweging maakt. In de periode 2023-2024 daalt de werkloosheid gevoelig (-29 000 personen per jaar), voornamelijk onder impuls van de versnelling in de werkgelegenheidsgroei. Die afname verzwakt aanzienlijk naar het einde van de projectieperiode (tot -5 000 personen in 2026) naarmate de werkgelegenheidsgroei aan kracht inboet en de groei van de beroepsbevolking aantrekt na het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd van 65 naar 66 jaar. De werkloosheidsgraad stijgt van 8,9 % in 2019 tot 10,0 % in 2022, maar neemt af tot 8,5 % tegen 2026, onder pre-coronaniveau.

Het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid voor 2020 wordt geraamd op -9,7 % van het bbp, tegenover -1,9 % van het bbp in 2019. Vanaf 2021 zou het overheidstekort aanzienlijk afnemen als gevolg van het economisch herstel en het geleidelijk verdwijnen van de tijdelijke uitgaven die het gevolg zijn van de gezondheidscrisis. Het vorderingensaldo wordt geraamd op -7,0 % van het bbp in 2021 en op ongeveer -5,0 % van het bbp over de periode 2022-2026. De overheidsschuld zou stijgen van 98,1 % van het bbp in 2019 tot 114,8 % in 2020 en 122,6 % in 2026. Deze projectie bij ongewijzigd beleid houdt rekening met de concrete beslissingen die bekend zijn op de afsluitingsdatum van de projectie, met name die van het federale regeerakkoord (met uitzondering van de 'variabele inspanning' waarvoor er nog geen concrete modaliteiten bekend zijn). Er wordt geen rekening gehouden met de investeringsprojecten en relanceplannen die door de verschillende beleidsniveaus worden voorbereid in het kader van het Belgische Plan voor Herstel en Veerkracht dat in april bij de Europese autoriteiten zal worden ingediend.

Deze vooruitzichten zijn omgeven met veel onzekerheid. Het economisch herstel is op korte termijn afhankelijk van de snelheid waarmee de pandemie onder controle kan worden gebracht, en bijgevolg van het vaccinatietempo. Ook is onduidelijk hoe groot de structurele economische impact van de pandemie zal zijn op middellange termijn. Een positief risico bij deze vooruitzichten is dat ze – in afwachting van de concrete projecten – geen rekening houden met de gunstige impact die het Europees coronaherstelfonds via de nationale herstelplannen kan hebben op de economieën van de lidstaten.

Tabel A Economische middellangetermijnvooruitzichten: voornaamste resultaten
Evoluties in %, tenzij anders vermeld

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Real GDP	-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.3	1.1
Deflator of private consumption	0.7	1.3	1.6	1.7	1.7	1.7	1.8
Domestic employment (evolution in 000')	-6.6	-29.9	26.9	50.6	42.4	34.9	29.5
Domestic employment (evolution in %)	-0.1	-0.6	0.6	1.0	0.9	0.7	0.6
Employment rate (20-64 yrs)	70.3	70.0	70.3	70.9	71.4	71.7	72.0
Unemployment rate (FPB concept)	9.1	9.9	10.0	9.4	8.9	8.6	8.5
Unemployment rate (Eurostat standardised rate)	5.6	6.8	6.8	6.3	5.7	5.5	5.3
Net lending of general government (% of GDP)	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2
Gross public debt (% of GDP)	114.8	115.9	115.7	117.1	118.8	120.6	122.6
Balance of current accounts (National accounts - % of GDP)	-1.6	-1.8	-2.2	-2.6	-2.9	-3.2	-3.7

De rest van het rapport is als volgt ingedeeld. Hoofdstuk 2 beschrijft de hypothesen inzake de internationale omgeving, de demografie, de arbeidsmarkt en de overheidsfinanciën. In hoofdstuk 3 wordt de huidige FPB-raming voor de output gap van de Belgische economie vergeleken met die van september 2020. Ten slotte bevat hoofdstuk 4 de tabellen die gevraagd worden in het kader van het Stabiliteitsprogramma (tabellen 1 tot 8), alsook een tabel met resultaten in het kader van het Nationaal Hervormingsprogramma (tabel 9).

2. Voornaamste hypothesen van de projectie

2.1. Hypothesen inzake de internationale omgeving

2.1.1. Potentiële uitvoermarkten voor België

De voor België relevante wereldhandel wordt berekend aan de hand van de gewogen gemiddelde invoergroei van de Belgische handelspartners. De potentiële uitvoermarkten voor België zouden na de terugval in 2020 (-8,9 %) sterk hernemen in 2021 (6,0 %) en in 2022 (6,3 %). Dat is in lijn met de economische activiteit in de eurozone die na de krimp in 2020 (-6,8 %) zou hernemen met 4,4 % dit jaar en met 4,0 % in 2022. Die ramingen zijn grotendeels gebaseerd op de herfstvooruitzichten van de Europese Commissie¹, maar ze werden geactualiseerd met behulp van de consensusvooruitzichten van Consensus Economics van januari 2021.

Voor de periode 2023-2026 is de groei van de potentiële uitvoermarkten (gemiddeld 3,9 %) grotendeels gebaseerd op een aangepaste versie van de vooruitzichten die Oxford Economics in januari publiceerde.² Er werd immers een correctie gemaakt om de impact van het coronaherstelfonds (Next Generation EU) uit die vooruitzichten te halen. De bbp-groei in de eurozone zou in die periode gemiddeld 1,4 % bedragen.

2.1.2. Olieprijzen en wisselkoersen

De hypothesen voor de olieprijzen en de wisselkoersen in 2021 en 2022 zijn gebaseerd op termijnmarktnoteringen van 22 januari. De prijs van een vat Brentolie bereikte in april vorig jaar een dieptepunt als gevolg van de gedaalde vraag en een prijzenoorlog tussen olieproducerende landen. Onder invloed van een aantrekkende vraag en productiebeperkingen binnen de OPEC+ bevindt de olieprijs zich ondertussen weer op pre-coronaniveau.

Voor de periode 2023-2026 wordt een stabilisering van de wisselkoersen verondersteld. Voor de Brentprijs wordt uitgegaan van een geleidelijke herneming tot 65 dollar per vat in 2026, op basis van de Oxford Economics-vooruitzichten. Dat impliceert voor de periode 2023-2026 een olieprijsstijging van 5,5 % per jaar.

2.1.3. Rentevoeten

De vooruitzichten voor de binnen- en buitenlandse rentevoeten voor 2021 en 2022 zijn eveneens gebaseerd op termijnmarktnoteringen.³ Vanaf 2023 wordt een geleidelijke normalisering van het monetair beleid verondersteld in een context van aantrekkende internationale prijzen, waardoor de korte- en de langetermijnrentevoeten geleidelijk toenemen.

¹ European Economic Forecast, Autumn 2020, European Commission, European Economy Institutional Paper 136, November 2020.

² <https://www.oxfordeconomics.com/>

³ Futures voor de kortetermijnrentevoeten en forward swaps voor de langetermijnrentevoeten.

2.2. Hypothesen inzake demografie, beroepsbevolking en SWT

De projectie houdt rekening met de recent gepubliceerde demografische vooruitzichten. Deze laatste bevatten een actualisering van de hypothesen met betrekking tot de vruchtbaarheid, het sterftecijfer, de interne en internationale migratie en de verschillende samenlevingsvormen. Naast de actualisering van de toekomstige demografische trends, steunt deze oefening op een scenario waarbij de pandemie in 2021 onder controle komt. Dat houdt in dat het gefaseerde vaccinatieschema van de regering volgens plan wordt uitgevoerd en dat er maatregelen worden genomen om de epidemie in te dijken. Wat het sterftecijfer betreft, bedraagt de oversterfte 'alle oorzaken' 16 000 personen in 2020 en ze zou beduidend minder zijn in 2021. Op het vlak van migratie, en als gevolg van de maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan, gaat het scenario uit van een halvering van de immigratie- en emigratiestromen in 2020 en een daling met 25 % in 2021. Over de periode 2022-2026 zou 50 % van de internationale migratiestromen die tijdens de pandemie niet werden gerealiseerd geleidelijk worden ingehaald. Daarnaast werd de vruchtbaarheid op middellange termijn neerwaarts herzien. Ze blijft onder 1,6 tijdens de komende vijf jaren. De gezondheids crisis leidt immers tot bijkomende onzekerheid over de huidige socio-economische situatie en over de toekomstige ontwikkeling van onze samenleving.

De jaarlijkse groei van de Belgische bevolking vertraagt sterk in 2020 als gevolg van de gezondheids crisis, nl. van 0,54 % in 2019 tot 0,07 % in 2020 en 0,26 % in 2021.⁴ Onder invloed van het gedeeltelijk herstel van de migratiestromen die tijdens de gezondheids crisis niet hebben plaatsgevonden, stijgt de groei tot 0,46 % in 2022 om geleidelijk uit te komen op 0,37 % in 2026.

De groei van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) – die meer beïnvloed wordt door de beperking op de migratiestromen dan door de sterfte tijdens de gezondheids crisis – evolueert van 0,27 % in 2019 naar -0,11 % in 2020 en +0,05 % in 2021. Als gevolg van het gedeeltelijke herstel van de migratiestromen, veert de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd op in 2022 (+0,22 %). De groei blijft positief over de periode 2023-2026, maar gaat geleidelijk naar 0 (+0,05 % in 2026). Het migratiesaldo kan tijdens deze periode de daling van de bevolking op arbeidsleeftijd ten gevolge van de vergrijzing van de babyboomcohorten nog steeds compenseren.

Over de hele projectieperiode neemt de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) toe met 47 200 personen, wat iets meer is dan de helft van de stijging tijdens de afgelopen zes jaar (+80 100 personen), toen de groei al sterk was teruggevallen in vergelijking met de zes jaar daarvoor (+195 300 personen).

⁴ De demografische projectie wordt opgemaakt voor de situatie op 1 januari van elk jaar. De hier vermelde cijfers geven de groei tussen 1 januari en 31 december van het betreffende jaar. De macro-economische analyses worden echter steeds gemaakt in jaargemiddelden, onder de veronderstelling dat de bevolkingsevolutie een lineair intra-jaarverloop heeft. Door de specifieke schok die de coronacrisis veroorzaakte, is er voor de periode 2020-2022 een groter verschil tussen beide invalshoeken dan gebruikelijk. De overzichtstabel geeft beide cijfers voor de demografische variabelen.

Tabel B Hypothesen demografie en beroepsbevolking
groei in procent; bijdragen in procentpunt

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Groei totale bevolking								
- 31 december op-1 januari	0.54	0.07	0.26	0.46	0.43	0.40	0.38	0.37
- jaargemiddeld	0.51	0.30	0.17	0.36	0.44	0.42	0.39	0.37
Groei bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)								
- 31 december op-1 januari	0.27	-0.11	0.05	0.22	0.19	0.11	0.11	0.05
- jaargemiddeld	0.24	0.08	-0.03	0.13	0.20	0.15	0.11	0.08
Groei arbeidsaanbod (15 jaar en meer)								
- totaal (1+2)	0.90	0.08	0.33	0.58	0.38	0.24	0.38	0.45
- bijdrage demografie (1)	0.14	-0.04	-0.19	-0.06	0.00	-0.04	-0.06	-0.06
- bijdrage aanbodgedrag (2), waarvan:	0.74	0.11	0.51	0.63	0.37	0.27	0.43	0.50
-- 15-24 jaar	0.05	-0.28	0.03	0.17	0.05	0.00	0.00	0.00
-- 25-49 jaar	0.17	0.00	0.02	0.04	0.01	0.01	0.00	0.00
-- 50-64 jaar	0.46	0.38	0.38	0.33	0.23	0.19	0.23	0.26
-- 65-74 jaar	0.06	0.01	0.07	0.10	0.07	0.07	0.20	0.23

In 2019 leverden demografische wijzigingen nog een positieve bijdrage aan de groei van de beroepsbevolking⁵ (+0,14 ppt). Die bijdrage bleef weliswaar achter bij de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd (+0,24 %⁶) omdat het bevolkingsaandeel van leeftijdsklassen met gemiddeld lagere activiteitsgraden verder toenam (negatief 'structureffect'). Dat de beroepsbevolking zo sterk steeg in dat jaar (+0,90 %) was vooral het gevolg van de toename van de activiteitsgraden, die zich niet alleen doorzette in de leeftijdsklasse 50-64 jaar (verdere uitwerking eindeloopbaanmaatregelen; cohorte-effecten bij vrouwen) en in de leeftijdsklasse 65-74 jaar (steeds meer mensen blijven aan de slag na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd) maar zich nu ook voordeed in de jongere leeftijdsklassen.

Onder invloed van de coronacrisis vertraagde de groei van de beroepsbevolking vorig jaar drastisch, tot +0,08 %. Dat jaargemiddeld resultaat boogt dan nog op een gunstig startpunt eind 2019 en maskeert de forse afname van de beroepsbevolking tijdens de eerste jaarhelft van 2020. De demografische bijdrage aan die groei werd vorig jaar licht negatief, onder impuls van de negatieve schok op de internationale migratie. Ook de bijdrage van wijzigingen in de activiteitsgraden daalde in alle leeftijdsklassen, maar was veruit het meest markant bij jongeren. De coronaschok ging immers gepaard met onmiddellijke werkgelegenheidsverliezen in erg specifieke categorieën (zoals interim- en studentenarbeid) en trof daarbij een populatie die slechts beperkt toegang had tot werkloosheidsuitkeringen en zich genoodzaakt zag afstand te nemen van de arbeidsmarkt.

We gaan ervan uit dat de negatieve schok op de activiteitsgraden van tijdelijke aard is en in de loop van dit en volgend jaar wordt goedge maakt. In jaargemiddelden stabiliseren de activiteitsgraden in de jongere leeftijdsklassen zich nagenoeg dit jaar (met een bijdrage van +0,05 ppt) en nemen zij in 2022 vrij fors toe (met een bijdrage van +0,21 ppt). De bijdrage in de oudere leeftijdsklassen blijft zowel dit jaar

⁵ Beroepsbevolking (15 jaar en meer) volgens FPB-definitie: inclusief niet-werkzoekende uitkeringsgerechtigde 'oudere werklozen'.

⁶ Vanaf nu worden de demografische variabelen uitgedrukt in jaargemiddelden.

(+0,45 ppt) als in 2022 (+0,43 ppt) op peil. Globaal klimt de bijdrage van wijzigingen in de activiteitsgraden van +0,51 ppt dit jaar tot +0,63 ppt in 2022. Ook de bevolking op arbeidsleeftijd zal – na de minder sterke migratie uit de coronaperiode – een inhaalbeweging maken, maar die laat langer op zich wachten en is onvolledig. In jaargemiddelden neemt de bijdrage van de demografie eerst nog af tot -0,19 ppt dit jaar en blijft zij ook in 2022 nog negatief (-0,06 ppt). Al bij al trekt de groei van de beroepsbevolking aan tot +0,33 % dit jaar en tot +0,58 % in 2022.

In 2023 wordt de bijdrage van demografische wijzigingen neutraal. De versnelling in de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd is dan net voldoende om de sterk negatieve structureffecten te compenseren. Vanaf 2024 vertraagt de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd stelselmatig en wordt de bijdrage van de demografie terug licht negatief, van -0,04 ppt in 2024 tot -0,06 ppt in 2026. De activiteitsgraden in de jongere leeftijdsklassen kennen nog licht positieve overloopeffecten in 2023, maar zouden zich tijdens de tweede helft van de projectieperiode stabiliseren. De bijdrage van de klasse 50-64 jaar verzwakt vanaf 2023, naarmate de eindeloopbaanmaatregelen op kruissnelheid komen, en bedraagt dan nog gemiddeld +0,23 ppt per jaar. Onder dat geheel van invloeden vertraagt de groei van de beroepsbevolking tot +0,38 % in 2023 en tot +0,24 % in 2024. Vanaf 2025 geeft het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd tot 66 jaar een nieuwe impuls aan de toename van de activiteitsgraden op oudere leeftijd en trekt de bijdrage van de klasse 65-74 jaar aan tot net boven 0,20 ppt per jaar. De groei van het arbeidsaanbod versnelt dan tot +0,38 % in 2025 en tot +0,45 % in 2026.

De toename van de beroepsbevolking is op middellange termijn iets minder uitgesproken dan tijdens de afgelopen zes jaar: +130 800 personen (een gemiddelde groei van 0,39 % per jaar) tegenover +155 700 personen (0,48 % groei per jaar). Die stijging wordt nu nog uitsluitend verklaard door wijzigingen in de activiteitsgraden. Hun bijdrage tot de groei van het arbeidsaanbod ligt iets hoger dan tijdens de afgelopen zes jaar (+0,45 ppt versus +0,36 ppt per jaar), maar is onvoldoende om de afname van de demografische bijdrage (-0,07 ppt versus +0,12 ppt per jaar) te compenseren.

De afname van het aantal SWT'ers⁷ versnelde aanzienlijk in 2019 (-17 400 personen) omdat een gewijzigde regelgeving van kracht werd, die de mogelijkheid opende voor SWT'ers om vervroegd op pensioen te gaan. Het onmiddellijke effect daarvan op de cohorten binnen het stelsel verklaart de meer uitgesproken daling in dat jaar en speelt ook nog een rol in de eveneens bijzonder sterke jaargemiddelde afname in 2020 (-14 400 personen). Ook tijdens de projectieperiode blijft het aantal SWT'ers slinken, met 23 200 personen in totaal. Die daling is minder sterk dan in de periode 2019-2020 omdat het effect van de vervroegde pensionering is uitgewerkt, de coronarecessie voor een tijdelijke bijkomende instroom in het stelsel (periode 2021-2022) zou zorgen, de structurele maatregelen ter beperking op de instroom in het SWT op kruissnelheid komen en het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd een gedeelte van de SWT'ers langer in het stelsel houdt (periode 2025-2026). Dat neemt niet weg dat het stelsel tegen 2026 sterk aan belang zou hebben ingeboet en dan nog slechts 19 500 personen zou tellen (komend van 120 300 personen in 2010, maar op dat moment stroomden alle SWT'ers pas uit op de wettelijke pensioenleeftijd). Bijna twee derde van de SWT'ers zou tegen 2026 bovendien 'aangepast beschikbaar' zijn voor de arbeidsmarkt. Ten slotte kan ook nog opgemerkt worden dat de afbouw van het stelsel van

⁷ SWT: Stelsel van werkloosheid met bedrijfsstoelag (het voormalige brugpensioen).

vervroegde uittreding via de niet-werkzoekende uitkeringsgerechtigde ‘oudere werklozen’ sinds vorig jaar voltooid is.

2.3. Hypothesen inzake lonen en bijdragen

2.3.1. Lastenverlagingen

De inschatting van de verlaging van de lasten op arbeid ten gunste van de marktsector is gebaseerd op:

- het arbeidslastenverlagende pakket van de taxshift;
- de hervormingen van het arbeidskostenbeleid in de drie regio’s sinds 2016;
- de nationale rekeningen 2019;
- nieuwe maatregelen vanaf 2020 op federaal en op regionaal niveau, in het bijzonder eenmalige en structurele loonsubsidies voor de zorgsector (zie tabel C).

Tabel C Budgetten voor nieuwe loonsubsidies voor de zorgsector vanaf 2020 per deelsector van de overheid
Miljoenen euro, prijzen van 2020

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aanmoedigingspremie (985 euro per vte)							
- Federaal	200	0	0	0	0	0	0
- Vlaams Gewest	0	0	0	0	0	0	0
- Waals Gewest	70	0	0	0	0	0	0
- Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	13	0	0	0	0	0	0
- Franse Gemeenschapscommissie	9	0	0	0	0	0	0
Sociale akkoorden							
- Federaal	0	350	600	600	600	600	600
- Vlaams Gewest	0	527	577	577	577	577	577
- Waals Gewest	0	100	150	200	260	260	260
- Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	0	4	4	4	4	4	4
Consumptiecheque zorgsector (federaal)	51	0	0	0	0	0	0
Totale subsidies	344	981	1331	1381	1441	1441	1441

De werkgeversbijdrageverminderingen bestaan uit algemene en selectieve verminderingen t.o.v. de faciale wettelijke bijdragevoeten en vanaf 2016 – als gevolg van de taxshift – ook uit verminderingen die het gevolg zijn van de verlaging van de faciale bijdragevoeten in 2016 en 2018.

Een aantal loonsubsidies is sinds 2015 krachtens de zesde staatshervorming een exclusieve⁸ of quasi-exclusieve⁹ bevoegdheid van de gewesten of de gemeenschappen. Een aantal regionale of gemeenschapsloonsubsidies dateert van vóór de zesde staatshervorming.¹⁰

a. Federale overheid en sociale zekerheid

De inschattingen van de federale loonsubsidies voor de profitsector en de non-profitsector zijn gebaseerd op:

- De uitbreiding van de loonsubsidie ‘onderzoekers’ die via de faciliteit ‘niet-doorstorting van de bedrijfsvoorheffing’ wordt toegekend, naar bachelordiplomahouders: van 40 % vrijstelling van de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing in 2019 tot 80 % in 2020.
- Specifieke subsidies voor nacht- en ploegenarbeid via kortingen op de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor de bouwsector vanaf 2018, met faciale subsidievoeten in 2018, 2019 en 2020 gelijk aan resp. 3 %, 6 % en 18 %.
- Een eenmalige korting op de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing (50 % vrijstelling op de bedrijfsvoorheffing op de stijging van de brutolonen in juni t.e.m. augustus 2020 in vergelijking met mei 2020) om de terugkeer van werknemers uit de tijdelijke werkloosheid naar effectieve werkgelegenheid te stimuleren in 2020 (eigen simulatie: ex ante 407 miljoen).
- Een structurele korting op de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing om de deelname aan opleidingsprogramma’s voor werknemers te stimuleren vanaf 2021, waarvoor de volgende budgetten werden voorzien: 11 miljoen in 2021, 23 miljoen in 2022, 35 miljoen in 2023 en 48 miljoen vanaf 2024.
- Specifieke subsidies ten gunste van loontrekkenden in de zorgsector waarvoor de federale overheid bevoegd is:
 - Loonsubsidies in het kader van het Zorgpersoneelfonds, hetzij via de federale overheid (vanaf 2019; 59 miljoen in 2019) of via de sociale zekerheid (vanaf 2020; 301 miljoen in 2020).
 - Loonsubsidies (via de sociale zekerheid) in het kader van het federale sociale akkoord ter financiering van de brutoloonverhogingen (in prijzen van 2020: 350 miljoen in 2021, 600 miljoen op kruissnelheid).
 - Loonsubsidies ter financiering van een eenmalige aanmoedigingspremie (985 euro per vte) in 2020 (200 miljoen) voor het personeel in ziekenhuizen.
 - Loonsubsidies ter financiering van de eenmalige toekenning van consumptiecheques (300 euro per vte) in 2020 (51 miljoen).

⁸ Alle doelgroepgebonden verminderingen behalve ‘Eerste aanwervingen’, ‘Vaste contracten horeca’ en ‘Arbeidsduurvermindering’; loonsubsidies via ‘Activeringen’, ‘Dienstencheques’, en ‘Loonharmonisering’ voor de sector van de woonzorgcentra en de rust- en verzorgingstehuizen.

⁹ De loonsubsidie ‘einde loopbaan’ voor de sector van de woonzorgcentra en de rust- en verzorgingstehuizen. Een aantal gewestelijke overheden passen de modaliteiten van de eenmalige federale aanmoedigingspremie van 985 euro per voltijds equivalent toe op de zorgsectorinstellingen waarvoor zij bevoegd zijn.

¹⁰ Maatwerkbedrijven, ‘Tewerkstellingspremie 50+’ in Vlaanderen (inmiddels afgebouwd), ‘Prime à l’emploi’ in Wallonië (wordt afgebouwd).

- Eenmalige subsidies ter financiering van de betaling van eindejaarspremies aan werknemers in de horeca in 2020 (via de federale overheid; 167 miljoen) en de betaling van het vakantiegeld van bedienden in 2021 (via de sociale zekerheid; 95 miljoen).

Voor de berekening van de loonsubsidies hielden we geen rekening met:

- De aangekondigde uitbreiding van de aanmoedigingspremie naar de zelfstandige verplegers en werknemers van wijkgezondheidscentra ('medische huizen') in 2021 wegens onduidelijkheden over de verdeling van het budget (18 miljoen, niet een officieel bevestigd bedrag) tussen de twee doelgroepen.
- Specifieke werkgeversbijdrageverminderingen ten gunste van de reissector.
- De premie voor de compensatie van RSZ-bijdragen van het derde kwartaal 2020, bedoeld voor bedrijven die zwaar werden getroffen door de pandemie of door overheidsmaatregelen ter bestrijding van de pandemie: het gaat hier om een compensatie voor het verlies aan productie, die in ESR geboekt wordt als een inkomensoverdracht aan vennootschappen en niet als niet-productgebonden subsidies aan de productie.

b. Vlaams Gewest

De hervormingen ten gunste van de doelgroepverminderingen voor oudere werknemers en jonge laaggeschoolden ten koste van andere doelgroepverminderingen en activeringsvergoedingen, ingevoerd in het derde kwartaal van 2016, werden vanaf 2020 aangescherpt.

We hielden rekening met:

- De geleidelijke uitdoving van een aantal doelgroepverminderingen ('Herstructureringen', 'Langdurig werkzoekenden andere dan sine's', 'Gesubsidieerde contractuelen RSZ' en 'Artikel 60') en van alle activeringen in het kader van 'Activa' en 'Doorstromingsprogramma' behalve die in het kader van de 'Sine's'.
- Vanaf 2020 de uitdoving van doelgroepvermindering 'Ouderen' voor 55- tot 57-jarigen. De vergrijzing van de werkgelegenheid verklaart waarom het budget voor de doelgroepvermindering 'Ouderen' ondanks die hervorming niet daalt, maar eerder plafonneert rond het niveau van 2019.
- Vanaf 2020 de uitdoving van die doelgroepvermindering voor het segment 'middellaaggeschoolden'.
- Tijdelijke verhogingen van de loonsubsidie per dienstencheque via hogere vergoedingen voor de dienstenchequebedrijven in 2020.
- De vermindering van het fiscaal voordeel voor de aankoop van dienstencheques tot 20 % vanaf 2020.
- In het kader van het Vlaamse sociale akkoord loonsubsidies ter financiering van de brutoloonsverhogingen ten gunste van loontrekkenden in de zorgsector waarvoor het Vlaamse Gewest bevoegd is (in prijzen van 2020: 527 miljoen in 2021, 577 miljoen op kruissnelheid). In een deel van de betrokken zorginstellingen mogen de loonsverhogingen gebeuren in de vorm van consumptiecheques.

c. Waals Gewest

Het Waalse beleid richt zich sinds het derde kwartaal van 2017 (overgangperiode tot midden 2020) geleidelijk naar doelgroepverminderingen voor oudere werknemers en activeringsvergoedingen voor langdurig werklozen en jonge laaggeschoolden ten koste van de meeste andere doelgroepverminderingen ('Herstructureringen', 'Langdurig werkzoekenden andere dan sine's', 'Mentors', 'Huisbedienden', 'Jongeren').

Maatregelen m.b.t. de dienstencheques:

- We hielden geen rekening met de uitbreiding van het systeem van dienstencheques naar de kinderopvang omdat de principiële beslissing daartoe in het Waalse regeerakkoord niet concreet werd gemaakt.
- Tijdelijke verhogingen van de loonsubsidie per dienstencheque via hogere vergoedingen voor de dienstenchequebedrijven in 2020.

Specifieke subsidies ten gunste van loontrekkenden in de zorgsector waarvoor de Waalse overheid bevoegd is:

- Loonsubsidies in het kader van het Waals sociaal akkoord ter financiering van de brutoloonsverhogingen (in prijzen van 2020: 100 miljoen in 2021, 150 miljoen in 2022, 200 miljoen in 2023 en op kruissnelheid 260 miljoen vanaf 2024).
- Loonsubsidies ter financiering van een eenmalige aanmoedigingspremie (985 euro per vte) in 2020 (70 miljoen).

Tijdelijke invoering van nieuwe activeringsvergoedingen ten gunste van kunstenaars en specifieke bedrijfstakken ('tremplin').

d. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De stopzetting of geleidelijke uitdoving van een aantal doelgroepverminderingen ('Herstructureringen', 'Langdurig werkzoekenden andere dan sine's', 'Huisbedienden', 'Jongeren').

Tijdelijke verhogingen van de loonsubsidie per dienstencheque via hogere vergoedingen voor de dienstenchequebedrijven in 2020.

Maatregelen m.b.t. activeringsvergoedingen:

- Tijdelijke 'aanwervingspremie' ten gunste van laaggeschoolden, kunstenaars en hogeschoolden in 2021-2022.
- Stopzetting van de programma's 'Sine' en Doorstromingsprogramma's en vervanging door een nieuw systeem van 'inschakelingsbanen in de sociale economie'.

e. Duitse Gemeenschap

Met uitzondering van de maatregelen ten gunste van 'Artikel 60', 'Podiumkunstenaars', 'Oudere werknemers' en 'Onthaalouders' werden de meeste doelgroepverminderingen geleidelijk stopgezet in 2018-2020.

f. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Specifieke subsidies ten gunste van loontrekkenden in de zorgsector waarvoor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd is, ter financiering van:

- een eenmalige aanmoedigingspremie (985 euro per vte) in 2020 (13 miljoen).
- de aanpassing van de brutolonen aan hogere loonbarema's vanaf 2021 (4,6 miljoen)

g. Franse Gemeenschapscommissie

Specifieke subsidies ten gunste van loontrekkenden in de zorgsector waarvoor de Franse Gemeenschapscommissie bevoegd is, ter financiering van een eenmalige aanmoedigingspremie (985 euro per vte) in 2020 (9 miljoen).

h. Dienstencheques

De loonsubsidies en de fiscale uitgaven in het kader van de dienstencheques in 2020 zijn gebaseerd op het volume terugbetaalde dienstencheques in elk gewest.

Voor 2021 wordt rekening gehouden met een verhoging van de vergoeding per cheque voor de bedrijven en wordt verondersteld dat de huishoudelijke prestaties, zowel zwart als geregistreerd, zich herstellen naar het niveau van 2019.

Vanaf 2022 bepaalt de groeivoet van de consumptie van huishoudelijke diensten – in elk gewest bij hypothese gelijk aan de nationale groeivoet – het aantal gepresteerde uren. In elk gewest wordt het aandeel van de dienstencheques in de huishoudelijke prestaties bepaald door de relatieve prijs van dienstencheques t.o.v. zwartwerk voor de consument – na verrekening van het fiscaal voordeel – en door een trend.

2.3.2. Brutolonen en arbeidskosten

De groei van de brutolonen vóór indexering in 2020 2,7 % is gebaseerd op voorlopige ramingen. Slechts 0,5 % is te verklaren door conventionele loonstijgingen; 2,1 % wordt o.a. verklaard door de daling van het aandeel van laagverloonden in de werkgelegenheid tijdens de lockdowns en in de nasleep van de lockdowns; 0,1 % volgt uit de eenmalige aanmoedigingspremies voor personeel in de zorgsector.

De maximale marge voor loonstijgingen zoals gerapporteerd door de CRB in het technisch verslag m.b.t. de loonkostenontwikkeling (2021), nl. slechts 0,4 % voor 2021-2022 samen, gaat voorbij aan de federale en gewestelijke sociale akkoorden voor de zorgsector en aan de macro-economische omgeving. Alleen

al de sociale akkoorden dragen bij aan de groei met 0,9 % en 0,5 % in 2021 en 2022.¹¹ De combinatie van sociale akkoorden, traditionele determinanten (productiviteit, werkloosheidsgraad, fiscaliteit) van de lonen en de rigiditeit van de loonvorming leidt tot een groei van 0,8 % in 2021 en van gemiddeld 0,9 % in 2022-2026.¹²

Onze prognose voor de brutolonen in 2021 houdt geen rekening met de beperkingen die de toepassing van de loonwet zou kunnen opleggen aan de marge voor brutoloonverhogingen (maximaal 0,4 % voor 2021 en 2022 samen). Belangrijk is dat de sociale akkoorden geen impact hebben op de arbeidskosten omdat de brutoloonverhogingen in de sociale sector (en de wettelijke werkgeversbijdragen die daarop moeten worden betaald) worden gefinancierd met loonsubsidies (tabel C). Dringt men aan op een letterlijke interpretatie van de loonwet en houdt men zodoende geen rekening met de loonsubsidies om de arbeidskostenontwikkeling te vergelijken met de buitenlandse handelspartners, dan zou de marge voor brutoloonstijgingen in andere bedrijfstakken voor 2021-2022 negatief zijn als gevolg van de sociale akkoorden.

De wettelijke en toegerekende werkgeversbijdragen anno 2020 zijn gebaseerd op voorlopige ramingen. In 2021 worden de toegerekende werkgeversbijdragen in vergelijking met 2020 aangepast o.b.v. informatie over de evolutie van de bedrijfstoelagen voor tijdelijke werkloosheid (neerwaarts, van 134 naar 18 miljoen) en een hypothese over de ontslagvergoedingen (opwaarts, met 236 miljoen). Daardoor wordt in 2020-2021 de dalende trend van de impliciete toegerekende werkgeversbijdragevoet, een gevolg van de afbouw van het stelsel van bedrijfstoelagen voor oudere werklozen, tijdelijk onderbroken.

2.4. Hypothesen inzake de overheidsfinanciën

2.4.1. Inleiding

a. Algemeen

De projectie is opgesteld bij ongewijzigd beleid. Dat betekent dat ze rekening houdt met de bestaande wettelijke bepalingen en de beslissingen die gekend waren door het FPB op 8 februari 2021, de afsluitingsdatum van de projectie – met inbegrip van die welke aan de basis liggen van de begrotingen 2021 van de verschillende beleidsniveaus en van de met voldoende precisie aangekondigde maatregelen op middellange termijn, met name die van het federaal regeerakkoord –, met de endogene dynamiek van de ontvangsten- en uitgavenposten indien van toepassing, en met de voortzetting van de trends voor de louter discretionaire uitgaven.

¹¹ De loonsubsidies die in het kader van de sociale akkoorden toegekend worden, dekken volgens onze interpretatie – naar analogie met de sociale maribelloonsubsidies – zowel de brutolonen als de wettelijke werkgeversbijdragen.

¹² In de vooruitzichten werd ten onrechte verondersteld dat de ultieme uitgiftedatum voor de fiscaal en parafiscaal onbelaste consumptiecheques (maximaal 300 euro per vte) voor alle werknemers werd verlengd, nl. tot 30 juni 2021. In feite geldt die verlenging alleen voor de zorgsector, meer bepaald de sectoren die beslist hebben over de toekenning van een consumptiecheque na een financieringsbeslissing van de subsidiërende federale overheid of gefedereerde entiteit in de periode van 1 november 2020 tot en met 31 december 2020.

Net zoals het macro-economische kader wordt de projectie van de overheidsfinanciën strikt overeenkomstig de ESR-definities voorgesteld. Dat impliceert onder meer dat alle in het kader van de staats-hervorming overgedragen bevoegdheden, met inbegrip van die welke door Entiteit I voor rekening van de gemeenschappen en gewesten worden beheerd (bv. de socialebijdrageverminderingen voor doelgroepen), worden verrekend in de rekening van de deelsector van de gemeenschappen en gewesten. De aan de gemeenschappen en de gewesten uitgekeerde dotaties worden dus verrekend in brutotermen (d.w.z. zonder vermindering voor de bevoegdheden die door Entiteit I worden beheerd). De regionale personenbelasting wordt verrekend volgens de inkohieringen (en niet volgens de aan de gewesten uitgekeerde thesaurievoorschotten). De correctie – in overeenstemming met de BFW – van de te veel betaalde bedragen aan regionale personenbelasting aan de gewesten in 2015-2017 werd volledig verrekend in 2018.

b. Coronamaatregelen en provisie

De projectie houdt slechts rekening met de in de begrotingen opgenomen coronaprovisies voor 2020 en 2021 ten belope van de werkelijke toewijzing ervan via maatregelen die op 8 februari 2021 gekend waren.

c. Vaccinatie

De uitgaven in verband met de vaccinatie van de bevolking (lonen van het medisch en ander personeel, materiaal en infrastructuur) die vooral zullen gebeuren op het niveau van de regio's, zijn niet opgenomen in de projectie gezien de modaliteiten en budgetten hieromtrent nog niet gekend zijn.

De uitgaven voor de aankoop van de vaccins, ten laste van de begroting van de federale overheid, zijn daarentegen wel opgenomen in de projectie.

d. Plan voor Herstel en Veerkracht

De projectie houdt geen rekening met de investeringsprojecten en relanceplannen die momenteel door de verschillende beleidsniveaus worden voorbereid in het kader van het Belgisch Plan voor Herstel en Veerkracht dat in april bij de Europese autoriteiten zal worden ingediend om aanspraak te kunnen maken op een dotatie van 5,9 miljard. In de projectie wordt uitsluitend rekening gehouden met de investeringen die reeds gebudgetteerd zijn.

2.4.2. Fiscale ontvangsten

a. Raming 2020

Wat de door de federale overheid geïnde belastingen betreft (inclusief voor de rekening van de andere beleidsniveaus), wordt rekening gehouden met de tot december 2020 geobserveerde maandelijkse ontvangsten en met de thesaurievooruitzichten van de FOD Financiën (nodig voor de samenstelling van bepaalde belastingen op transactiebasis) voor januari en februari 2021. De thesaurieramingen met betrekking tot de opcentiemen op de personenbelasting van de lagere overheid werden ons niet meegegeeld.

Wat de belastingen betreft die de gewesten zelf innen en de lokale belastingen, gaat het om projecties en niet om realisaties (aangezien deze laatste niet beschikbaar waren of ons niet werden meegedeeld).

De inkomsten van de regionale en lokale personenbelasting worden geboekt op het moment van de inkohiering. De aanzienlijke versnelling van het inkohieringstempo die voor het aanslagjaar 2020 wordt vastgesteld, leidt tot een aanzienlijke toename van de ontvangsten van de gewesten en de lagere overheid in 2020 (met als tegenprestatie een gelijkwaardige daling van de netto-ontvangsten van de federale overheid en, in mindere mate, meer terugbetalingen van personenbelasting aan de gezinnen).

b. Projectie vanaf 2021

De vooruitzichten van de fiscale ontvangsten houden rekening met het macro-economische kader, met de op de verschillende beleidsniveaus besliste fiscale maatregelen voor 2021 en met de maatregelen die met voldoende nauwkeurigheid voor de middellange termijn werden aangekondigd. Waar mogelijk worden de effecten gegenereerd op basis van de FPB-modellen; wanneer dat niet mogelijk is, wordt ze overgenomen uit de begrotingsdocumenten.

Wat de inkohiering van de personenbelasting betreft, wordt er in de projectie van uitgegaan dat het versnelde tempo van 2020 de volgende jaren ongewijzigd zal blijven. Hieruit volgt dat de personenbelasting per beleidsniveau vanaf 2021 niet meer en niet minder dan een opbrengst van een volledig jaar vertegenwoordigt.

De mogelijke maatregelen op het vlak van fiscale fraudebestrijding en soortgelijke maatregelen (betere inning, sectorale controles, enz.) geven geen aanleiding tot de verrekening van exogene schommelingen in onze projecties. Ze veronderstellen dat de inspanningen ter bestrijding van fiscale fraude even intensief blijven als in de voorgaande jaren en dat die inspanningen voldoende zullen zijn om een tegengewicht te bieden aan de inspanningen van de belastingplichtigen op het gebied van fraude en ontwijking.

2.4.3. Primaire uitgaven van de federale overheid

De primaire uitgaven van de federale overheid zijn voor 2020 en 2021 hoofdzakelijk gebaseerd op de informatie uit de initiële begroting 2021¹³, en aangevuld met later genomen beslissingen (tot en met 8 februari), mits deze met voldoende nauwkeurigheid gekend zijn. De projectie houdt met name rekening met de beslissingen van de Ministerraad van 6 november 2020, waarbij bepaalde steunmaatregelen die in de context van de gezondheids crisis zijn genomen, tot in 2021 worden verlengd en nieuwe maatregelen worden ingevoerd. Ze omvat ook de extra uitgaven gefinancierd door de coronaprovisie voor 2020, waartoe eind december van dat jaar werd beslist (verhoging van de sociale uitkeringen, steun voor OCMW's, loonsubsidies en subsidies voor de NMBS, extra financiering van de gezondheidszorg, enz.) Voor het jaar 2020 wordt ook rekening gehouden met de eerste globale ramingen in termen van realisatie en met de ontvangen informatie over de leveringen van materieel aan Defensie.

¹³ Algemene uitgavenbegroting en beschikbare gegevens van de te consolideren instellingen (ION, ADBA) die zijn opgenomen in de economische hergroepering van de federale overheid.

Op middellange termijn zijn de meeste primaire uitgaven gebaseerd op de meerjarenprojecties tot en met 2024 zoals gepubliceerd in het verslag van het Monitoringcomité van juli 2020, aangepast om rekening te houden met de beslissingen die zijn genomen in het regeerakkoord¹⁴ (met uitzondering van de 'variabele inspanning': aangezien deze geen concrete modaliteiten heeft, wordt er hier geen rekening mee gehouden). De uitgavenprojectie is dus in overeenstemming met de lineaire besparingen en de nieuwe initiatieven waartoe in het regeerakkoord is beslist.

De investeringen van Defensie zijn gebaseerd op de ontvangen informatie¹⁵ over de timing van de investeringen in de vernieuwing van uitrusting. Overeenkomstig het ESR worden deze uitgaven geregistreerd op het tijdstip van levering van het materieel.

Bij de evolutie van de uitgaven voor sociale bijstand (inkomensgarantie-uitkeringen voor ouderen, inkomensvervangende uitkeringen en de federale financiering van het leefloon) is rekening gehouden met de geraamde evolutie van het aantal begunstigden en de herwaarderingsmaatregelen waarin het regeerakkoord voor de verschillende regelingen voorziet.

De onderbenuttingsgraad van de kredieten in 2020 in de projectie stemt overeen met de op basis van de eerste realisaties geraamde onderbenuttingsgraad. Voor 2021 en de volgende jaren is een percentage toegepast dat vergelijkbaar is met dat van 2019, gezien het uitzonderlijke karakter van de in 2020 toegekende kredieten.

Merk op dat in de begrotingsgegevens correcties werden aangebracht om ze in overeenstemming te brengen met het ESR (verschuivingen tussen bepaalde uitgavenposten, consolidatie van het stelsel van groene offshore certificaten, enz.).

2.4.4. Niet-fiscale ontvangsten van de federale overheid

De niet-fiscale ontvangsten van de federale overheid voor 2020 en 2021 zijn in hoofdzaak gebaseerd op de informatie uit de initiële begroting 2021.¹⁶ Ze worden aangevuld met meer recente ad hoc informatie, o.m. over dividenden. Er worden enkele correcties aangebracht aan de begrotingsgegevens om ze in overeenstemming te brengen met het ESR. Onder andere de overdrachten van de overheidsbedrijven in het kader van de overname door de federale overheid van hun pensioenverplichtingen dalen sterk in 2020 en verdwijnen in 2021, aangezien het bedrag dat diezelfde bedrijven oorspronkelijk in 2003-2004 hebben betaald, is opgebruikt.

Voor de middellange termijn wordt verondersteld dat de meeste niet-fiscale ontvangsten (met inbegrip van de licenties voor mobiele telefonie) in reële termen stabiel zullen blijven. De volgende uitzonderingen moeten worden vermeld:

¹⁴ Vanaf 2025 wordt een hypothese van stabiliteit in reële termen gebruikt.

¹⁵ De uitgaven worden geraamd aan de hand van de gegevens van Defensie over de toekomstige leveringen van militair materieel tot 2024, die in februari 2021 beschikbaar waren. Vanaf 2025 wordt een hypothese van stabiliteit in reële termen gebruikt.

¹⁶ Middelenbegroting en beschikbare gegevens van de te consolideren instellingen (ION, ADDBA) die zijn opgenomen in de economische hergroepering van de federale overheid.

- De dividenden stijgen opnieuw na het dieptepunt van 2020 en komen geleidelijk terug op het niveau van voor de gezondheidscrisis tegen 2023.¹⁷ Sommige dividenden worden nadien gekoppeld aan de nominale groei;
- De kosten voor de inning van de door de EU terugbetaalde douanerechten (lopende verkoop van goederen en diensten) worden geïndexeerd op basis van de evolutie van die rechten.

2.4.5. Rentelasten

De evolutie van de rentelasten is afhankelijk van de marktrente en de omvang van de schuld. De variaties in die laatste vloeien voort uit het vorderingensaldo en de financiële verrichtingen die niet in het vorderingensaldo zijn opgenomen.

2.4.6. Sociale zekerheid

De projectie houdt rekening met de bedragen van de aangepaste begroting 2020 en de initiële begroting 2021, met uitzondering van de ontvangsten uit bijdragen van de werknemersregeling en de werkloosheidsuitgaven, die door de macro-economie van de projectie worden bepaald. De maatregelen die in het kader van de pandemie werden genomen na de indiening van de begroting – althans tot de afslutingsdatum van de projectie – zijn eveneens opgenomen.

Er wordt ook rekening gehouden met de meest recente informatie (op 8 februari 2021) met betrekking tot het overbruggingsrecht (het klassieke overbruggingsrecht en het overbruggingsrecht ter ondersteuning van de heropstart) in 2020 en 2021 en de tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door het coronavirus.

Wat de bijdragen van de zelfstandigen betreft, wordt in de projectie rekening gehouden met de vrijstelling van bijdragen en met de hypothese dat een deel van de uitgestelde bijdragen definitief verloren is.

Voor de gezondheidszorg is in de projectie rekening gehouden met de laatst bekende RIZIV-ramingen over de inkomstenderving van de ziekenhuizen en de uitzonderlijke uitgaven voor Covid, zowel in 2020 als in 2021. Er wordt aangenomen dat de inkomstenderving van de ziekenhuizen wordt opgevangen door de voorschotten van de overheid, wat leidt tot een verschuiving van de sociale uitkeringen in natura naar de subsidies zonder gevolgen voor het saldo van de sociale zekerheid. De uitzonderlijke uitgaven voor Covid zijn verdeeld in sociale uitkeringen in natura en subsidies. Deze uitzonderlijke uitgaven, evenals de uitgaven van het Zorgpersoneelfonds die ten laste zijn van het RIZIV, worden gefinancierd door een subsidie van de federale overheid aan het RIZIV. Afgezien van de uitzonderlijke uitgaven voor Covid stemmen de uitgaven voor gezondheidszorg in 2021 overeen met de begrotingsdoelstelling die door de regering is vastgelegd en die in de algemene toelichting bij de begroting is opgenomen. Vanaf 2022 bedraagt de groeinorm voor de begrotingsdoelstelling 2,5 %. We herinneren eraan dat de projectie van de uitgaven voor gezondheidszorg wordt bepaald door een intern model van het FPB (en dus niet noodzakelijk de groeinorm volgt), maar dat de financiering van het RIZIV door de federale overheid (via de alternatieve financiering) gebaseerd is op de groeinorm.

¹⁷ Voor de dividenden van de gewesten werd een identieke hypothese gehanteerd.

Er wordt ook rekening gehouden met de beslissingen van de regering op het vlak van de sociale zekerheid buiten de pandemie, met name de jaarlijkse verhoging van de minimumpensioenen van 2021 tot 2024¹⁸, alsook de verhoging van de minimumuitkeringen bij arbeidsongeschiktheid en van de minima bij werkloosheid. De lineaire besparing van 2 % op de werkingskosten is eveneens in de projectie opgenomen, evenals de impact van het sociaal akkoord voor het zorgpersoneel (in de vorm van subsidies en niet van sociale uitkeringen in natura).

De evenwichtsdotatie in 2020 en 2021 wordt overgenomen uit de begroting 2021. Vanaf 2022 wordt aangenomen dat de evenwichtsdotatie constant blijft in reële termen, na aftrek van de financiering van de steunmaatregel voor de horeca die in de dotatie 2021 is opgenomen en eenmalig is. De alternatieve financiering buiten de gezondheidszorg wordt op middellange termijn geraamd op basis van de parameters (percentages en minima) die gebruikt worden om de (uitzonderlijk forfaitaire) bedragen van de initiële begroting 2021 te bepalen.

Bij het ontbreken van beslissingen van de sociale partners worden de enveloppes voor 2021-2022 en de daaropvolgende jaren in de projectie opgenomen volgens de parameters die worden gebruikt voor de berekening van de beschikbare enveloppes waarin het Generatiepact voorziet, en dit voor alle takken (met uitzondering van de kinderbijslag) van de werknemersregeling, de zelfstandigenregeling en de socialebijstandsregeling.

2.4.7. Gemeenschappen en Gewesten

De ontvangsten en uitgaven van de deelsector van de gemeenschappen en gewesten voor 2020 zijn gebaseerd op de aangepaste begrotingen en de kasontvangsten tot december 2020 van de gewestelijke belastingen die door de federale overheid worden geïnd. Voor 2021 houdt de projectie rekening met de initiële begrotingen 2021 van de verschillende gefedereerde entiteiten. De evolutie van de ontvangsten en uitgaven op middellange termijn is gebaseerd op de hypothese van ongewijzigd beleid en houdt rekening met de meerjarenprojecties, voor zover die voldoende nauwkeurig zijn. De uitgaven op middellange termijn voor gezondheidszorg en de overige sociale uitkeringen in natura worden bepaald door een nieuwe intern ontwikkelde regionale gezondheidszorgmodule.

a. Vlaamse Gemeenschap

De projectie houdt rekening met de belangrijkste evoluties uit de Vlaamse meerjarenraming 2020-2025¹⁹ van oktober 2020, die ook de begrotingsmaatregelen en het nieuw beleid van het Regeerakkoord 2020-2024 omvat. Zo integreert de projectie onder meer de investeringen aangaande het Oosterweelproject, het Masterplan Scholenbouw en de bouw van de mastercampus VDAB, de hervorming van het doelgroepenbeleid, de bijkomende middelen voor de gemeenten (o.a. de tussenkomst in de responsabiliseringsbijdrage voor pensioenen en steun voor meer open ruimte), de welzijnssector en het onderwijs, de mildering van sommige sociale uitgaven (o.a. de niet-indexering van de kinderbijslag voor kinderen van rang 3 en de leeftijdstoelag), de fiscale hervormingen (o.a. de verminderde fiscale aftrek van dienstencheques en de jobbonus) evenals punctuele maatregelen (o.a. verhoging van de kilometerheffing

¹⁸ Jaarlijkse verhoging van het minimumpensioen van 2,65 % per jaar van 1 januari 2021 tot 1 januari 2024, wat neerkomt op een totale verhoging van 11 % (zie KB van 20 december 2020 inzake de verhoging van het gewaarborgd minimumpensioen).

¹⁹ Voor uitgaven en maatregelen die zich voortzetten na 2025, wordt het niveau van 2025 aangehouden.

voor zwaar vrachtverkeer in 2020 en 2021 en verkopen van gebouwen in de periode 2022-2024. Ook het recent goedgekeurd Sociaal Akkoord voor de zorg- en welzijnssector (VIA 6 voor de periode 2021-2025) is opgenomen.

De projectie houdt daarentegen geen rekening met de eenmalige compensatie ten gunste van de eigenaars van zonnepanelen voor het opheffen van de terugdraaiende analoge teller.

b. Franse Gemeenschap

In de projectie wordt rekening gehouden met de investeringsbeslissingen voor de verdere bouw van de nieuwe site en de gebouwen van de RTBF in het kader van het Media Square-project. De projectie omvat ook de voortzetting van de uitvoering van het Excellentiepact in het onderwijs, zoals gepland in het kader van het begrotingstraject 2015-2025. Sommige uitgaven die voor de uitvoering van het pact waren gepland, zijn echter uitgesteld vanwege de gezondheidscrisis.

c. Waals Gewest

De projectie neemt een aantal elementen op van de meerjarenraming die in de algemene toelichting bij de initiële begroting 2021 is opgenomen, met name de aangekondigde daling van de onroerende voorheffing en de registratierechten voor de enige eigen woning in 2024, de uitgaven van bepaalde overheidsdiensten en de uitgaven voor het Waalse transitieplan en 'Get Up Wallonia!'. Deze laatste worden in 2025 en 2026 gehandhaafd op hun niveau van 2024. In de projectie wordt ook rekening gehouden met de impact van loonherwaarderings in de non-profitsector.

Wat de groenestroomcertificaten betreft, is de projectie gebaseerd op de vooruitzichten voor de evolutie van de markt van groenestroomcertificaten voor de periode 2020-2030 van de SPW Territoire, Logement, Patrimoine, Energie. Er wordt ook uitgegaan van een stabiele toeslag voor de openbare dienstverplichting van Elia, waardoor het systeem tegen 2025 opnieuw in evenwicht kan worden gebracht. Volgens die hypothesen verdwijnt de toeslag van Elia in 2026.

d. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De projectie houdt rekening met de evolutie van de strategische investeringen voor mobiliteit en veiligheid volgens de meerjarenraming 2020-2024 in de algemene toelichting van de initiële begroting 2021. Voor 2025 en 2026 worden deze investeringen behouden op hun niveau van 2024. Voor 2020 wordt er bijkomend rekening gehouden met de verkoop van het CCN-gebouw aan het Noordstation. De vooruitzichten integreren ook de overdrachten aan de lagere overheid in het kader van het sectoraal akkoord 2020-2024 voor het personeel van de lokale besturen en de publieke ziekenhuizen.

e. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De uitzonderlijke ontvangst in 2020 als gevolg van de ontbinding van Famifed en de ermee gepaard gaande overname van de saldi op de rekeningen wordt als een financiële operatie verrekend zonder gevolgen voor het vorderingensaldo. De verwerving van het voormalige Famifed-gebouw in 2020 wordt in één keer geboekt in de rekeningen (en dus niet gespreid over vier jaar, zoals in de begroting).

De dotatie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest valt vanaf 2022 terug op het niveau van voor de gezondheids crisis, verhoogd met de bijkomende dotatie voor de financiering van het nog te sluiten zorgakkoord.

f. Duitstalige Gemeenschap

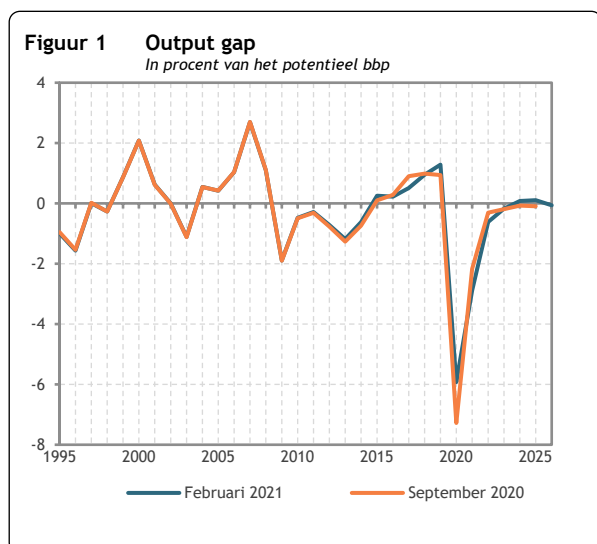
Op middellange termijn wordt rekening gehouden met de ramingen uit de meerjarenbegroting betreffende de infrastructuuruitgaven.

2.4.8. Lagere overheid

De projectie voor de lagere overheid, d.w.z. de deelsector die de steden en gemeenten, de OCMW's, de provincies en de hulpdienst- en politiezones van het Koninkrijk omvat, is niet gebaseerd op begrotingen aangezien er geen geconsolideerde bron bestaat voor de ontvangsten en uitgaven van al die entiteiten. De projectie is derhalve gebaseerd op een econometrische modellering die op middellange termijn wordt gestuurd door trends en het gedrag van die entiteiten in het verleden.

3. Raming van de output gap

In dit hoofdstuk wordt de huidige raming van de output gap vergeleken met die van de projectie van september 2020.²⁰

figuur 1 toont de huidige raming van de output gap, alsook die voor september 2020. Er zijn relatief beperkte herzieningen vanaf 2017. De herziening is het grootst in 2020, met een verschil van 1,4 procentpunt tussen beide ramingen. Vanaf 2021 wordt het verschil opnieuw kleiner.

Tabel D toont de ramingen van de output gap alsook de effectieve groei en de ramingen van de potentiële groei van beide projecties.

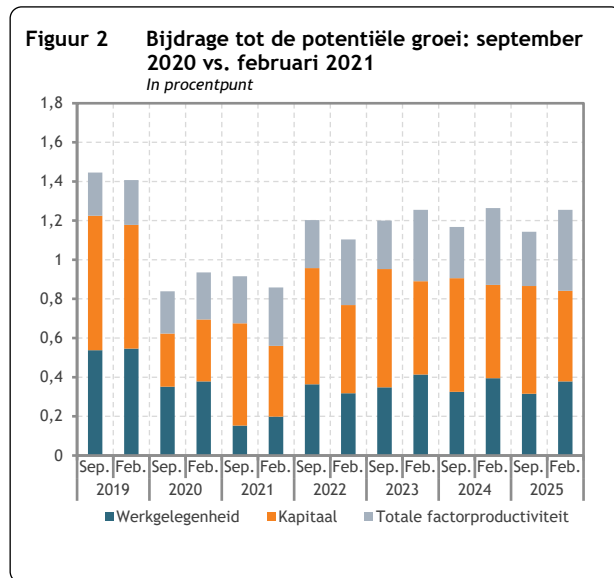
Tabel D Effectief bbp, potentieel bbp en output gap: februari 2021 vs. september 2020
Groeivoeten in procent, tenzij anders vermeld

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Effectief bbp	februari 2021	1.8	1.7	-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.3
	september 2020	1.5	1.4	-7.4	6.5	3.1	1.3	1.3	1.1
	herziening (%-punt)	0.4	0.3	1.1	-2.4	0.3	0.4	0.2	0.2
Potentieel bbp	februari 2021	1.4	1.4	0.9	0.9	1.1	1.3	1.3	1.3
	september 2020	1.4	1.4	0.8	0.9	1.2	1.2	1.2	1.1
	herziening (%-punt)	0.0	0.0	0.1	-0.1	-0.1	0.1	0.1	0.1
Output gap (% van potentieel bbp)	februari 2021	0.9	1.3	-5.9	-2.9	-0.6	-0.2	0.1	0.1
	september 2020	1.0	0.9	-7.3	-2.2	-0.3	-0.2	-0.1	-0.1
	herziening	0.0	0.3	1.4	-0.7	-0.3	0.0	0.2	0.2

De herzieningen van de effectieve groei zijn veel groter dan die van de potentiële groei. Voor het recente verleden (2018-2019) is de effectieve bbp-groei opwaarts herzien op basis van de in oktober 2020 gepubliceerde nationale rekeningen. Ook voor 2020 is die groei opwaarts herzien (door de sterker dan verwachte bbp-groei in het derde kwartaal). De inhaalbeweging van de economische activiteit werd vervolgens eind 2020 onderbroken door de tweede golf van het coronavirus. Dat verklaart de neerwaartse herziening van de economische groei in 2021, maar ook de opwaartse herziening voor 2022 en 2023.

²⁰ Zie FEDERAAL PLANBUREAU (2020), Economische vooruitzichten 2020-2025 - Actualisering van september 2020, september 2020 en LUTGEN, V. (2020), Raming van de potentiële groei en de output gap voor België, Rapport voor de Centrale Raad van het Bedrijfsleven, Federaal Planbureau, september 2020.

In vergelijking met de wijziging van het macro-economisch kader zijn de herzieningen van de potentiële groei vrij beperkt (maximaal 0,11 procentpunt). De bijdragen van de verschillende productiefactoren tot de potentiële groei werden evenwel in uiteenlopende mate herzien (figuur 2).

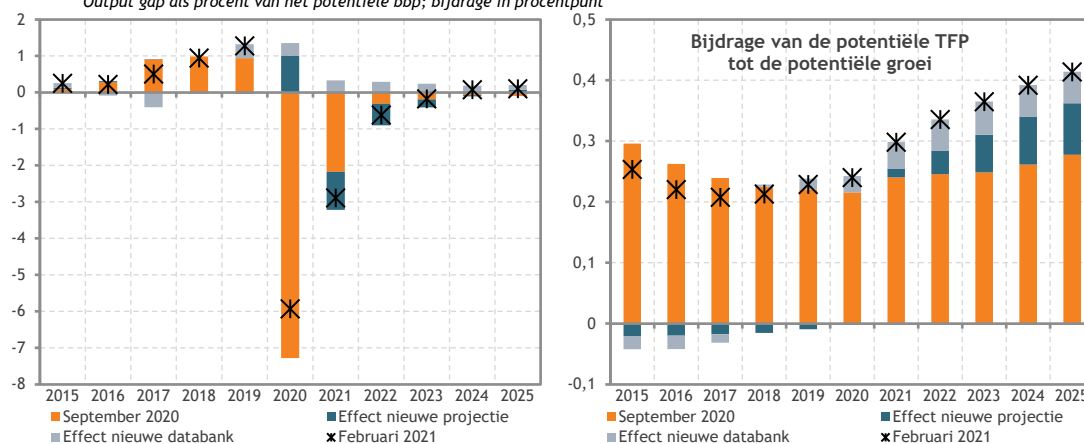
De kapitaalvoorraad draagt relatief minder bij dan in september, als gevolg van een vooral in 2021 beperktere groei van de investeringen. Omgekeerd is de bijdrage van de factor arbeid licht opwaarts herzien, met uitzondering van 2022, waar de bijdrage van de NAWRU lager uitvalt dan oorspronkelijk verwacht. Vanaf 2023 verklaren de opwaartse herzieningen van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-74 jaar) het grootste deel van de herziening. Ten slotte draagt de potentiële totale factorproductiviteit (TFP) relatief meer bij dan in september 2020 (zie infra).

De hierboven gepresenteerde herzieningen zijn het gevolg van hetzij actualiseringen van de databank (publicatie van de nationale rekeningen, effect ‘nieuwe databank’), hetzij bijstellingen van het macro-economisch scenario (effect ‘nieuwe projectie’).²¹ figuur 3 (linkerzijde) illustreert deze twee effecten voor de raming van de output gap.²² Naast de voor de hand liggende effecten van de herziening van het verleden als gevolg van de nieuwe databank en de herziening vanaf 2020 als gevolg van de nieuwe projectie, kan worden vastgesteld dat het effect ‘nieuwe projectie’ weinig impact heeft op het verleden. Omgekeerd beïnvloedt het effect ‘nieuwe databank’ het niveau van de output gap na 2020 via de potentiële groei. Zo bedraagt de herziening van de raming van de output gap in 2021 -0,7 procentpunt (-2,9 % nu, tegenover -2,2 % in september 2020). De introductie van de nieuwe databank resulteert in een hogere output gap (+0,3 procentpunt), terwijl de nieuwe projectie de output gap 1 procentpunt onder het niveau van september duwt. De veranderingen in de databank kunnen gedurende verschillende jaren een aanzienlijke impact hebben op de potentiële groei, zoals blijkt uit figuur 3 (rechterzijde). Zo is de nieuwe databank in 2025 nog steeds verantwoordelijk voor 0,05 procentpunt van de herziening van de bijdrage van de TFP tot de potentiële groei, terwijl de nieuwe projectie leidt tot een herziening van 0,08 procentpunt.

²¹ Er zou zich een derde effect kunnen voordoen voor de potentiële groei, namelijk aanpassingen in de ramingsmethode. Dit was niet het geval voor deze oefening.

²² Om het effect ‘nieuwe databank’ te kunnen onderscheiden van het effect ‘nieuwe projectie’, werd een alternatieve oefening gesimuleerd. Daarin gaan wij uit van de nieuwe databank (tot 2019) en geven wij alle variabelen die in de berekening van de output gap worden gebruikt hetzelfde groeipercentage als in de projectie van september 2020. Dit levert een nieuwe raming van de output gap op, waarbij de projectie ongewijzigd blijft. Het verschil tussen deze output gap en de initiële output gap geeft ons het ‘databank’-effect. Er zij op gewezen dat de herzieningen voor het jaar 2020 worden beschouwd als herzieningen als gevolg van de nieuwe projectie, aangezien het jaar 2020 niet volledig werd geobserveerd in de oefening van september 2020.

Figuur 3 Output gap en potentiële groei: bronnen van herzieningen
Output gap als procent van het potentiële bbp; bijdrage in procentpunt

4. Resultaten van de projectie

Table 1a Macroeconomic prospects

	ESA Code	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
		level (billion of 2015 euros)	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change
1. Real GDP	B.1g	416.4	-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.3	1.1
2. Nominal GDP	+D.21 -D.31	449.7	-5.6	5.2	5.1	3.4	3.2	2.9	2.8
Components of real GDP									
3. Private consumption expenditure	P.3	211.2	-7.7	6.1	5.6	1.9	1.8	1.5	1.4
4. Government consumption expenditure	P.3	103.4	1.4	4.2	0.6	1.3	1.4	1.4	1.2
5. Gross fixed capital formation	P.51	98.3	-9.0	3.3	4.8	2.9	1.8	1.4	1.3
6. Changes in inventories and net acquisition of valuables (contribution to real GDP growth)	P.52 +P.53	-	0.3	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
7. Exports of goods and services	P.6	345.1	-6.5	4.7	5.6	4.1	3.5	3.0	2.8
8. Imports of goods and services	P.7	346.6	-5.6	4.9	6.4	4.5	3.7	3.1	3.0
Contribution to real GDP growth									
9. Final domestic demand		-	-5.5	4.3	4.2	2.0	1.7	1.5	1.4
10. of which change in inventories and net acquisition of valuables	P.52 +P.53	-	0.3	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
11. External balance of goods and services	B.11	-	-0.8	-0.2	-0.7	-0.3	-0.2	-0.2	-0.3

Table 1b Price developments

	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Level (2015=100)	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change	rate of change
1. GDP deflator	108.0	0.7	1.0	1.6	1.7	1.7	1.6	1.7
2. Private consumption deflator	107.7	0.7	1.3	1.6	1.7	1.7	1.7	1.8
3. HICP	108.2	0.4	1.5	1.5	1.7	1.7	1.7	1.8
4. Public consumption deflator	109.7	2.0	0.8	1.6	1.9	1.9	1.8	2.0
5. Investment deflator	107.0	0.5	1.4	1.5	1.7	1.6	1.6	1.7
6. Export price deflator (goods and services)	103.4	-2.1	1.5	1.1	1.6	1.6	1.7	1.6
7. Import price deflator (goods and services)	102.8	-2.4	1.9	1.0	1.8	1.9	1.9	1.9

Table 1c Labour market developments

	ESA Code	2020 Level	2020 rate of change	2021 rate of change	2022 rate of change	2023 rate of change	2024 rate of change	2025 rate of change	2026 rate of change
1. Employment, persons (000) ¹		4887.1	-0.1	-0.6	0.6	1.0	0.9	0.7	0.6
2. Employment, hours worked ²		7270.5	-5.7	2.5	2.9	1.0	0.8	0.7	0.6
3. Unemployment rate (%) ³		5.6	5.6	6.8	6.8	6.3	5.7	5.5	5.3
4. Labour productivity, persons ⁴		85.2	-6.1	4.8	2.9	0.7	0.7	0.6	0.5
5. Labour productivity, hours worked ⁵		57.3	-0.5	1.6	0.6	0.7	0.7	0.6	0.5
6. Compensation of employees ⁶	D.1	229.6	-2.1	3.8	4.8	3.6	3.4	3.2	3.1
7. Compensation per employee ⁷		56.6	-1.7	4.5	4.2	2.5	2.6	2.5	2.6

1. Occupied population, domestic concept, national accounts definition.

2. National accounts definition (million hours).

3. Harmonised definition, Eurostat; percent of labour force.

4. Real GDP per person employed.

5. Real GDP per hour worked.

6. Billion euro.

7. Thousand euro.

Table 1d Sectoral balances
% of GDP

	ESA code	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Net lending/borrowing vis-à-vis the rest of the world	B.9	-1.7	-1.8	-2.2	-2.6	-2.9	-3.3	-3.7
of which:								
- balance of goods and services		0.1	-0.4	-0.9	-1.4	-1.8	-2.2	-2.7
- balance of primary incomes and transfers		-1.7	-1.4	-1.2	-1.2	-1.1	-1.0	-1.0
- capital account		-0.1	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0
2. Net lending/borrowing of the private sector	B.9	8.1	5.3	2.8	2.4	2.2	1.7	1.5
3. Net lending/borrowing of general Government	B.9	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2

Table 2 General government budgetary prospects

	ESA Code	2020 level (billion euro)	2020 % of GDP	2021 % of GDP	2022 % of GDP	2023 % of GDP	2024 % of GDP	2025 % of GDP	2026 % of GDP
Net lending (B.9) by sub-sector									
1. General government	S.13	-43.8	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2
2. Central government	S.1311	-32.1	-7.1	-5.1	-3.9	-3.6	-3.4	-3.3	-3.3
3. State government	S.1312	-11.4	-2.5	-1.5	-1.2	-1.2	-1.2	-1.2	-1.2
4. Local government	S.1313	0.4	0.1	-0.1	-0.0	-0.1	-0.1	-0.0	0.0
5. Social security funds	S.1314	-0.7	-0.2	-0.4	0.1	-0.1	-0.4	-0.5	-0.6
General government (S.13)									
6. Total revenue	TR	229.6	51.1	50.9	50.6	50.8	50.8	50.9	51.0
7. Total expenditures	TE	273.5	60.8	57.9	55.6	55.8	55.9	55.9	56.1
8. Net lending/borrowing	B.9	-43.8	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2
9. Interest expenditure	D.41	8.8	2.0	1.7	1.4	1.2	1.2	1.2	1.3
10. Primary balance ¹		-35.0	-7.8	-5.4	-3.6	-3.8	-3.9	-3.8	-3.9
11. One-off and other temporary measures ²		0.3	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Selected components of revenue									
12. Total taxes (12=12a+12b+12c)		135.8	30.2	30.3	30.1	30.2	30.2	30.2	30.2
12a. Taxes on production and imports	D.2	60.2	13.4	13.7	13.6	13.6	13.5	13.4	13.3
12b. Current taxes on income, wealth, etc.	D.5	72.3	16.1	15.9	15.8	15.9	16.0	16.1	16.3
12c. Capital taxes	D.91	3.3	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
13. Social contributions	D.61	72.4	16.1	15.9	15.9	16.0	16.0	16.1	16.2
14. Property income	D.4	3.0	0.7	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.8
15. Other ³		18.4	4.1	4.0	3.9	3.8	3.8	3.8	3.8
16=6. Total revenue	TR	229.6	51.1	50.9	50.6	50.8	50.8	50.9	51.0
p.m.: Tax burden (D.2+D.5+D.61 +D.91-D.995) ⁴		209.3	46.5	46.4	46.3	46.4	46.5	46.6	46.7
17. Compensation of employees + intermediate consumption	D.1+P.2	81.3	18.1	17.5	17.1	17.0	16.9	16.9	16.9
17a. Compensation of employees	D.1	60.4	13.4	13.0	12.7	12.7	12.7	12.6	12.7
17b. Intermediate consumption	P.2	20.9	4.7	4.5	4.4	4.3	4.3	4.2	4.2
18. Social payments (18=18a+18b) <i>Of which</i> Unemployment benefits ⁵		128.6	28.6	28.1	27.2	27.4	27.8	27.9	28.2
18a. Social transfers in kind	D.632	36.9	8.2	8.8	8.5	8.5	8.6	8.7	8.8
18b. Other social transfers	D.62	91.8	20.4	19.3	18.7	18.9	19.2	19.2	19.4
19=9. Interest expenditure	D.41	8.8	2.0	1.7	1.4	1.2	1.2	1.2	1.3
20. Subsidies	D.3	23.1	5.1	4.3	4.2	4.2	4.1	4.1	4.0
21. Gross fixed capital formation	P.51	12.2	2.7	2.9	2.7	2.9	2.9	2.8	2.7
22. Capital transfers	D.9	4.0	0.9	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
23. Other ⁶		15.3	3.4	2.4	2.2	2.1	2.1	2.1	2.1
24=7. Total expenditure	TE	273.5	60.8	57.9	55.6	55.8	55.9	55.9	56.1
p.m. Government consumption (nominal) (P3)	P.3	113.4	25.2	25.2	24.5	24.4	24.5	24.5	24.6

1. The primary balance is calculated as (B.9, item 8) plus (D.41, item 9).

2. A plus sign means deficit-reducing one-off measures.

3. P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (other than D.91).

4. Including those collected by the EU and including an adjustment for uncollected taxes and social contributions.

5. Includes cash benefits (D.621 and D.624) and in kind benefits (D.631) related to unemployment benefits.

6. D.29+D.4(other than D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

Table 4 General government debt developments
% of GDP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Gross debt level	114.8	115.9	115.7	117.1	118.8	120.6	122.6
2. Change in gross debt	16.8	1.1	-0.2	1.4	1.7	1.8	2.1
Contributions to change in gross debt							
3. Primary balance	7.8	5.4	3.6	3.8	3.9	3.8	3.9
4. Interest and GDP dynamics	7.7	-4.0	-4.3	-2.6	-2.4	-2.2	-2.0
Stock-flow adjustment	1.2	-0.3	0.4	0.2	0.2	0.2	0.2
p.m. implicit interest rate on debt	1.9	1.5	1.2	1.1	1.1	1.0	1.1
nominal GDP growth	-5.6	5.2	5.1	3.4	3.2	2.9	2.8

Table 5 Cyclical developments
% of GDP

	ESA code	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Real GDP growth (%)		-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.3	1.1
2. Net lending of general government	B.9	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2
3. Interest expenditure	D.41	2.0	1.7	1.4	1.2	1.2	1.2	1.3
4. One-off and other temporary measures ¹		0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5. Potential GDP growth (%)		0.9	0.9	1.1	1.3	1.3	1.3	1.3
Contributions:								
- Labour		0.4	0.2	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4
- Capital		0.3	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4
- Total factor productivity		0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4
6. Output gap		-5.9	-2.9	-0.6	-0.2	0.1	0.1	-0.1
7. Cyclical budgetary component		-3.6	-1.8	-0.4	-0.1	0.0	0.1	-0.0
8. Cyclically-adjusted balance (2-7)		-6.1	-5.3	-4.6	-4.9	-5.2	-5.1	-5.1
9. Cyclically-adjusted primary balance (8+3)		-4.1	-3.6	-3.3	-3.7	-4.0	-3.9	-3.9
10. Structural balance (8-4)		-6.2	-5.3	-4.7	-4.9	-5.2	-5.1	-5.1

1. A plus sign means deficit-reducing one-off measures.

Table 6 Divergences from previous update

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Real GDP growth (%)							
- Previous update ¹	-7.4	6.5	3.1	1.3	1.3	1.1	-
- Current update	-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.3	1.1
- Difference	1.1	-2.4	0.3	0.4	0.2	0.2	-
General government net lending (% of GDP)							
- Previous update ¹	-10.2	-5.4	-4.3	-4.3	-4.4	-4.2	-
- Current update	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.0	-5.2
- Difference	0.4	-1.6	-0.8	-0.6	-0.7	-0.8	-
General government gross debt (% of GDP)							
- Previous update ¹	117.2	113.4	112.8	114.0	115.2	116.4	-
- Current update	114.8	115.9	115.7	117.1	118.8	120.6	122.6
- Difference	-2.4	2.5	3.0	3.1	3.6	4.2	-

1. Medium-term projection 2020-2025 of September 2020.

Table 7 Long term sustainability of public finances²³
% of GDP

	2019	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Total expenditure (not available)	-	-	-	-	-	-	-
of which: age-related expenditure	28.8	35.1	32.2	33.6	33.6	33.2	32.9
Pension expenditure (AWG definition)	12.2	14.2	14.3	15.2	15.0	14.8	14.7
- Social security pension	12.2	14.2	14.3	15.2	15.0	14.8	14.7
old-age and early pensions (survivors included)	10.8	12.5	12.5	13.6	13.6	13.5	13.3
other pensions (only disability)	1.4	1.7	1.8	1.7	1.4	1.4	1.4
- Occupational pensions: not in the general government							
Health care	6.4	7.4	7.4	7.8	7.8	8.0	8.1
Long-term care	1.4	1.7	1.7	2.3	2.5	2.4	2.3
Education expenditure	4.0	4.5	4.0	3.9	3.9	3.9	3.8
Other age-related expenditure	4.8	7.3	4.8	4.5	4.3	4.2	4.0
Interest expenditure (not available)	-	-	-	-	-	-	-
Total revenue (not available)	-	-	-	-	-	-	-
of which: property income	-	-	-	-	-	-	-
of which: from pensions contributions	-	-	-	-	-	-	-
Pension reserve fund assets	-	-	-	-	-	-	-
of which: consolidated public pension fund assets	-	-	-	-	-	-	-
Systemic pensions reform	-	-	-	-	-	-	-
Social contributions diverted to mandatory private scheme	-	-	-	-	-	-	-
Pension expenditure paid by mandatory private scheme	-	-	-	-	-	-	-
Assumptions (%)							
Labour productivity growth	-0.2	-10.0	1.0	1.3	1.5	1.5	1.5
Real GDP growth	1.4	-10.5	1.5	1.3	1.6	1.6	1.6
Participation rate males (aged 20-64): potential participation rate (administrative definition)	84.5	84.6	85.5	86.4	86.2	86.1	86.1
Participation rate females (aged 20-64): potential participation rate (administrative definition)	75.7	76.1	77.8	79.1	79.0	78.9	78.9
Total participation rates (aged 20-64): potential participation rate (administrative definition)	80.2	80.3	81.7	82.8	82.6	82.5	82.6
Unemployment rate (administrative definition)	8.9	9.8	7.4	7.0	7.0	7.0	7.0
Population aged 65+ over total population	19.1	19.3	22.5	24.5	25.2	25.8	26.2

Source: Hoge Raad van Financiën, Studiecommissie voor de vergrijzing, Jaarlijks verslag, juli 2020.

²³ Merk op dat tabel 7 verband houdt met de langetermijnhoudbaarheid van de overheidsfinanciën. De gegevens uit die tabel komen uit het verslag van de Studiecommissie voor de Vergrijzing van juli 2020. Dat verklaart waarom de resultaten voor de korte- en middellangetermijn in tabel 7 niet identiek zijn aan die van de overige tabellen van dit rapport.

Table 8 Basic assumptions

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Short term interest rate euro area (annual average)	-0.4	-0.6	-0.5	-0.2	0.1	0.4	0.7
Long term interest rate euro area (annual average)	0.0	-0.2	-0.1	0.4	0.8	1.2	1.6
USD per 100 euro (annual average)	114.1	122.2	123.2	123.2	123.2	123.2	123.2
Nominal effective exchange rate, 2015=100	104.5	105.7	106.3	106.3	106.3	106.3	106.3
World excluding EU, GDP growth	-3.2	5.1	4.9	3.2	3.2	3.1	3.0
EU GDP growth	-6.6	4.3	3.9	2.0	1.5	1.3	1.2
Growth of relevant foreign markets	-8.9	6.0	6.3	4.9	4.0	3.4	3.1
World import volumes growth, excluding EU	-8.8	6.9	6.5	4.4	3.9	3.6	3.5
Oil prices (Brent, USD/barrel), level	41.8	54.5	52.1	55.0	58.0	61.2	64.5

Table 9 Macroeconomic prospects 2021-2026: main results

	2020	2021	2022	2023	2024	Averages	
						2025-2026	2020-2026
GDP and components							
Real GDP	-6.2	4.1	3.5	1.7	1.5	1.2	1.0
Nominal GDP	-5.6	5.2	5.1	3.4	3.2	2.9	2.4
<i>components of real GDP</i>							
Private consumption expenditure	-7.7	6.1	5.6	1.9	1.8	1.4	1.5
Government consumption expenditure	1.4	4.2	0.6	1.3	1.4	1.3	1.6
Gross fixed capital formation	-9.0	3.3	4.8	2.9	1.8	1.3	0.9
Changes in inventories and net acquisition of valuables (contribution to growth)	0.3	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.0
Exports of goods and services	-6.5	4.7	5.6	4.1	3.5	2.9	2.4
Imports of goods and services	-5.6	4.9	6.4	4.5	3.7	3.1	2.9
Net exports (contribution to growth)	-0.8	-0.2	-0.7	-0.3	-0.2	-0.2	-0.4
Prices and interest rates							
Deflator of private consumption	0.7	1.3	1.6	1.7	1.7	1.7	1.5
GDP deflator	0.7	1.0	1.6	1.7	1.7	1.7	1.4
Long term interest rate (10 years)	-0.1	-0.3	-0.2	0.2	0.6	1.2	0.4
Short term interest rate (3 months)	-0.6	-0.8	-0.8	-0.4	-0.1	0.3	-0.3
Employment and unemployment							
Domestic employment (evolution in 000')	-6.6	-29.9	26.9	50.6	42.4	32.2	21.1
Domestic employment (evolution in %)	-0.1	-0.6	0.6	1.0	0.9	0.6	0.4
Employment rate (20-64 yrs - LFS concept) (*)	70.3	70.0	70.3	70.9	71.4	71.8	72.0
Unemployment rate (FPB concept) (*)	9.1	9.9	10.0	9.4	8.9	8.5	8.5
Unemployment rate (Eurostat standardised rate) (*)	5.6	6.8	6.8	6.3	5.7	5.4	5.3
Productivity per hour (market branches)	-0.7	1.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
Incomes							
Real disposable income of households	0.7	1.1	2.0	1.8	1.6	1.2	1.4
Households saving rate (% of disposable income) (*)	20.3	16.3	13.4	13.3	13.1	12.8	12.8
Public finances							
Net lending of General Government (% of GDP) (*)	-9.7	-7.0	-5.0	-5.0	-5.1	-5.1	-5.2
Primary balance (% of GDP) (*)	-7.8	-5.4	-3.6	-3.8	-3.9	-3.8	-3.9
Gross public debt (% of GDP) (*)	114.8	115.9	115.7	117.1	118.8	121.6	122.6
External balance							
Balance of goods and services (% of GDP) (*)	0.1	-0.4	-0.9	-1.4	-1.8	-2.4	-2.7
Balance of current accounts (% of GDP) (*)	-1.6	-1.8	-2.2	-2.6	-2.9	-3.5	-3.7
Greenhouse gas emissions (in million of ton CO₂-equivalent) (*)	104.7	103.2	105.0	105.2	105.5	109.2	112.0

(*) end of period figures in the last column (average 2020-2026).